

16 jan 1904   Uitvoering van *Der König in Thule* (RC 16) en *Es war ein alter König* in de Kleine Zaal van het Concertgebouw te Amsterdam door Gerard Zalsman met pianobegeleiding van Dirk Schäfer.

Algemeen Handelsblad (v.M. [= S. van Milligen]), 17 januari 1904:

Gisteravond gaf Gerard Zalsman andermaal een liederenavond, ditmaal met medewerking van den Haagschen pianist Dirk Schäfer, wiens spel ons dadelijk trof door de schoone poëtische begeleidingen van den liederencyclus *Dichterliebe* van Schumann, dien Zalsman zong, en door de zoo echt muzikale voordracht van de Sonate in E. gr.t. opus 109 van Beethoven. [...] Van Zalsman hoorde ik behalve *Dichterliebe* van Schumann zeer mooie liederen van Carl Smulders, A. Diepenbrock en Hans Sommer. Hij scheen mij beter gedisponeerd dan de vorige maal en trachtte met het uitdrukingsvermogen waarover hij beschikken kan en dat meestal tot het weemoedige beperkt blijft, toch zooveel mogelijk afwisseling te geven. De indruk der muzikale voordracht en de zangkundige eigenschappen was vrijwel gelijk aan dien van zijn vorig concert. Een zeer mooie stem, die pas gaandeweg van het eenigszins keelachtig timbre bevrijd wordt, en in de voordracht wel veel dynamische nuances maar geen groote afwisseling van uitdrukking heeft, zoodat het groot aantal zangen, zooals hij nu weer deed hooren, niet in het voordeel is van den indruk. — De ernst en de grote zorg die hij aan zijn voordrachten wijdt en zijn zekerheid moeten daar echter tegenover worden gesteld. — Het succes van beide solisten was zeer groot.

De Telegraaf (Herman Rutters), 17 januari 1904:

Onder het beste wat de heer Zalsman gaf, noem ik: *Es war ein alter König*, een lied van Alphons Diepenbrock, zéér mooi van stemming en uitdrukking, en *Canzonette* van Hans Sommer. Hierin gaf de heer Zalsman ook meerdere dictie, wat in de andere liederen niet zoo het geval was. Uitstekend is ook zijn zeer duidelijke en goed-gearticuleerde uitspraak. [...] Als begeleider trad op de heer Dirk Schäfer; in dat opzicht was de heer Zalsman veel gelukkiger dan den vorigen keer, toen Henk van Breemen zijn partner was. Het accompagnement van Dirk Schäfer, waaraan bovenal Strauss in zijne liederen zulke hooge artistieke eischen stelt, was in één woord verrukkelijk, met name in genoemde liederen, en het heeft mij zeer veel genot geschonken: het was sober, bescheiden, in 't geheel niet op den voorgrond tredend en toch expressief en vol gevoel.

De Nieuwe Courant (Barend Kwast), 18 januari 1904:

De *Algemeene Muziekhandel* gaat maar steeds voort met concerten te arrangeeren, en het kunstlievend Amsterdamsch publiek blijft maar hardnekkig rustig thuis. Zoo ook hedenavond bij de soirée van Zalsman en Dirk Schäfer. Schäfer, de hier zoo gunstig bekende pianist en componist, en Zalsman, de gevierde zanger voor een nog geen vierde gedeelte bezette zaal! Het is ontmoedigend. — Zalsman was zeer goed gedisponeerd. Veel gelukt hem bijzonder goed. Vooral de liederen in halve tinten klonken bijzonder schoon, terwijl men in liederen als *Ich grolle nicht*, van Schumann, en in enkele van Strauss de volheid en de klankbekoring van Zalsman's stem kon bewonderen. Dat hij in de hooge tonen van Strauss' *Caecilie* en *Winterliebe* wel eens aan dithyrambische stoutheid te kort schoot, schrijf ik toe aan de uitgebreidheid van het programma, bestaande uit 27 liederen. Van de twee liederen van Diepenbrock maakte *Es war ein alter König* veel indruk; bij het andere: *Es war ein König in Thule*, is het accompagnement m.i. wel wat te druk en overladen.

19 feb 1905   Uitvoering van *Es war ein alter König, Ik ben in eenzaamheid niet meer alleen* (RC 41) en *Clair de lune* (RC 43) door Pauline de Haan-Manifarges resp. Alida Oldenboom-Lütkeermann met pianobegeleiding van A.B.H. Verhey in de Nutzaal te Rotterdam.

Nieuwe Rotterdamsche Courant ([W.N.F. Sibmacher Zijnen]), 19 februari 1904:

Met de absoluut-zekere en niet genoeg te prijzen artistieke begeleiding van *Anton B. H. Verhey* zijn hedenavond vijf en twintig duetten en liederen gezongen. [...] Een heerlijk lied van Strauss *Ich schwebe ...* is door mevrouw De Haan-Manifarges verrassend mooi gezongen, en even indrukwekkend Schumann's *Aufenthalt*. Hoe dankbaar moest het publiek haar, en ook mevrouw Oldenboom, zijn voor de kennismaking met de liederen, de inhoudrijke liederen van Diepenbrock: met Diepenbrock's romantiek *Es war ein alter König*, met zijn prachtig sonnet *Ik ben in eenzaamheid niet meer alleen* (wat wonderschoone, karaktervolle pianostem!), en de niet bij eerste aanhooren duidelijke verklanking van Verlaine's gedicht *Claire de lune* "Votre âme est un paysage choisi".

Weekblad voor Muziek (W.), 22 april 1905:

Een heerlijk programma uit liederen van Brahms, Diepenbrock, Schubert, Mortelmans, Händel, Cherubini, Franck, Rossini en Strauss hadden de dames Oldenboom-Lutkeman en de Haan-Manifarges voor haar concert saamgesteld, – Zeer bijzonder heb ik genoten van duetten van Brahms, *La vierge à la crèche* van César Franck, en de twee liederen van Diepenbrock: *Es war ein alter König* en *Clair de lune*. — Diepenbrock is een muzikaal genie van den allereersten rang, en zal zeker later door de geheele wereld als zoodanig erkend worden.

6 okt 1905   De uitgever A.A. Noske te Middelburg laat de volgende werken van Diepenbrock in druk verschijnen: de *Hymne voor viool en piano* (RC 44) en de liederen *De klare dag* (RC 4), *Avondzang* (RC 13), *Ik ben in eenzaamheid niet meer alleen* (RC 41), *Zij sluimert* (RC 51), *Kann ich im Busen heisse Wünsche trage* (RC 55), *Die Liebende schreibt* (RC 20), *Hinüber wall' ich* (RC 37), *Lied der Spinnerin* (RC 42), *Es war ein alter König* (RC 25), *Clair de lune* (RC 43), *Écoutez la chanson bien douce* (RC 40).

Weekblad voor Muziek (H.N. [= Hugo Nolthenius]), 14 oktober 1905:

Een groote, gewichtige gebeurtenis. — Niet met een stuk of wat nieuwe werken, en dan wellicht nog van een gehalte dat wel lofwaardig is, maar ons toch niet bizonder warm maakt, neen, met *veertig* gewrochten van den muzikalen geest komt... wie? – Ja, dat spreekt van zelf, – komt Noske, de welbekende uitgever te Middelburg, ons overstelpen. — Zie hier de titels in vogelvlucht opgeschreven: *Hymne voor viool en piano* van A. Diepenbrock en een aantal liederen van dien meester op teksten van Van Eeden, Perk, Van Deyssel, C. von Günderode, Goethe, Novalis, Brentano, Heine, Verlaine; klavierstukken (vierhandig en tweehandig) en liederen van Cornelia van Oosterzee; liederen van Carl Smulders; *Oud-Nederlandsche Volksliederen* voor een zangstem met klavier van Julius Röntgen; fragmenten voor klavier bewerkt uit Van Anrooy's *Das kalte Herz*; verder liederen van Sem Dresden en Georg Stern. — Das sind nur die Namen;/ Nun lernt sie singen! Even heb ik alles doorgevoegen en heb ik in allerijl toch duidelijk gezien, dat de qualiteit bij de quantiteit niet achterstaat. — In de uitstekend verzorgde uitgave van een en ander straalt degelijkheid, scheppingslust en talent, en heel speciaal is uit het werk van Diepenbrock een stroom van verheven schoonheid over het land gegaan, die naar ik innig wensch ook ver over de grenzen het menschenhart moge

verheugen, waartoe hij zoo ten volle in staat is. Ik stel mij voor alle werken spoedig te bespreken, en, dit eens tot mijn eigen genot in de eerste plaats, in elk nummer een der werken van Diepenbrock aan een afzonderlijke bespreking ten grondslag te leggen.

Nieuwe Rotterdamsche Courant ([W.N.F. Sibmacher Zijnen]), 6 december 1905:

Nu we hier nog onder den indruk zijn van de uitvoeringen van Diepenbrock's *Te Deum*, onder de uitnemende leiding van Verhey, door den componist zelf geprezen, is het oogenblik uitermate geschikt om melding te maken van de *liederen* van Diepenbrock, die, dank zij de zorgen van de heer Noske, onlangs het licht zagen. 't Zijn er niet minder dan elf, gecomponeerd tusschen de jaren 1884 en 1902, en daarvan hebben wij er eenige reeds in de concertzaal hooren zingen: hoe gelukkig zijn we nu in het bezit! — Deze zangen verdienen rustig en bij herhaling beschouwd en gehoord te worden, opdat men ze in hun volle, rijke beteekenis waardeeren zal. Dan ziet men eerst recht goed in, hoe Diepenbrock, naar Hol's zoo juiste opmerking, tot het innerlijk sentiment, tot de latente muziek van het gedicht doordrong en hieraan vasten, muzikalen vorm gaf. Dan begrijpen we dat de componist zelf in zeer nauwe betrekking tot den dichter moet staan, om zoó innig zijn denken en voelen in zang met klavierstem te doen leven. Want zelden of nooit gaf hij muziek bij de woorden van het gedicht, maar altijd deed hij haar leiden door, voortkomen uit, steun en verklaring en verdieping geven aan de melodie der taal. — Dicht onzer eigen poëten: Jacques Perk, Van Deysse, Van Eeden; dicht van Goethe en Heine, Novalis en Brentano; poëzie van Paul Verlaine. [...] Er moet een artiest aan de piano zitten, die de polyphonie klaar en heerlijk weet te doen spreken, die de kunst van zeer zacht, ingehouden klankenspel en zorgzaam uit te voeren rubato volkomen meester is; we denken, wat dit laatste betreft aan het volkslied-achtige *Lied der Spinnerin* (Brentano), dat aan mevrouw Noordewier is opgedragen. Twee andere, expressie-volle liederen zijn eveneens aan deze voortreffelijke sopraan-zangeres toegewijd: *Hinüber wall' ich* uit Novalis' *Hymnen an die Nacht*, en Goethe's sonnet *Ein Blick von deinen Augen in die meinen* [= *Die Liebende schreibt*], van welke Novalis' lied in *deze* muziek ontzagwekkend is door de uitdrukking van een gloeiende, verheven geestdrift. [...] Doch we willen nog eens, in de algemeenheid dezer aankondiging blijvend, dat woord "geestdrift" herhalen, en duidelijk zeggen hoe de liederen – gelijk het *Te Deum* dat nog naklinkt hier in onze stad – bezielde zijn door innerlijken gloed, gelijk ze ontstonden uit 'n meesterlijk beheerschen van den muzikalen vorm. — Dankbaar moeten we zijn dat Diepenbrock's zangen, door deze uitgaaf, nu in hun zeer bijzondere waarde en al hun schoonheid kunnen gekend worden; gekend in steeds zich verwijdende kringen van zingenden die tot zijn melodieën worden aangetrokken; gekend door de velen die in zijn Kunstwerk vonden en zoeken zeer zuivere muzikaal-literaire, literair-muzikale sensaties, – de vreugde van exquis genot.

Neue Zeitschrift für Musik (Max Puttmann), mei 1906:

Es finden sich in den Liedern des holländischen Komponisten viele hübsche, dem Inhalt des Textes gerecht werdende Züge; jedoch kennen die Gesänge als Ganzes nicht stets voll befriedigen, da der Aufwand an harmonischen Mitteln nicht immer in dem rechten Verhältnis zum Kern der musikalischen Gedanken steht. Die ersten Kompositionen sind vier Sonette, von denen no. 2, 3 und 4 auch mit Orchesterbegleitung im Manuskript abgegeben werden. Unter ihnen sei der *Avondzang* (deutsche Übersetzung von F. du Pré) hervorgehoben. Viel Wärme atmet *Hinüber wall' ich* aus Novalis' *Hymnen an die Nacht*. Mehr als Goethe's *Die Liebende schreibt* wusste der Komponist der Heineschen Dichtung *Es war ein alter König* gerecht zu werden. *Clair de lune* (Paul Verlaine) zeichnet sich durch eine stimmungsvolle Begleitung aus.

De Amsterdammer (Ant. Averkamp), 7 oktober 1906:

Wanneer een man als Diepenbrock uit de volheid van zijn rijken geest ons begiftigt met zooveel heerlijke werken, dan moeten wij die gave dankbaar aanvaarden. Een groot genot wacht ons, wanneer wij trachten door te dringen in 's componisten gedachten, wanneer wij komen tot de erkentenis hoe voortreffelijk de componist er in geslaagd is zijn muzikale phantasie te doen opbloeien uit de scheppingen der dichters. Diepenbrock heeft zich niet er mede tevreden gesteld de verzen van v. Eeden, Perk, Van Deyssel enz. te verklanken, neen, hij heeft er toongedichten van gewrocht, die door hunne beteekenis en rijkdom van inhoud aan de litteraire werken een ongekend reliëf geven. — Het woord klavierbegeleiding, dat de componist gebruikt bij deze verschillende zangstukken, zegt eigenlijk te weinig. Het zijn kleine symphonieën voor klavier, die de zangstem schragen. [...] Met even groot meesterschap en even magistrale pianopartij zijn ook de Duitsche gedichten van Caroline von Günderode, Goethe (*Die Liebende schreibt*) en Novalis (*Hinüber wall' ich*, aus *Hymnen an die Nacht*) gecomponeerd. Ook deze stukken stellen de hoogste eischen aan de uitvoerenden. — Eenvoudiger, juist in overeenstemming met de onderwerpen, zijn de gedichten van Brentano en Heine behandeld; maar daarom niet minder artistiek.

Het Jaarboekje van Jos. Alb. Alberdingk Thijm (Ant. Averkamp), jrg.55 (1906):

Aan den wakkeren Middelburgschen uitgever A.A. Noske hebben wij het te danken, dat er in het jaar 1905 een reeks werken verscheen van A. Diepenbrock, waarvan het een al belangrijker is dan het andere. — Er zijn er bij wier ontstaan reeds uit de jaren 1884 en '85 dagteekent; het jongste is uit het jaar 1902. Navolgenswaardig voorbeeld inderdaad voor enkele onzer componisten, die maar steeds dadelijk gereed staan om met hun werk, “die Tinte noch nass”, naar den uitgever te gaan. — Met uitzondering van *Hymne*, dat gecomponeerd is voor viool-solo en orkest, maar dat thans voor mij ligt in een bewerking voor viool en piano, zijn alle compositiën, voor één zangstem met klavierbegeleiding, zooals er bescheidenlijk op het titelblad staat, hoewel die begeleiding een zelfstandigheid en een symphonischen rijkdom eigen is, die haar verre verheft boven het begrip, dat men gewoonlijk aan het woord begeleiding toekent. [...] Niet minder belangrijk dan de liederen op Nederlandse gedichten] zijn de sonnetten van Caroline von Günderode *Kann ich im Busen heisse Wünsche tragen* en Goethe *Die Liebende schreibt*, benevens *Hinüber wall' ich* uit Novalis' *Hymnen an die Nacht*. Ook daarin geeft de componist op buitengewone wijze den inhoud der teksten weer.

Weekblad voor Muziek (H.N. [= Hugo Nolthenius]), 7 december 1907:

Al te lang liet ik mijn lezers wachten op een voortzetting der bespreking van Diepenbrock's bij A.A. Noske te Middelburg uitgegeven werken. Dat geheel naar mijn zin te doen, dat te doen, zooals het dit soort van werk toekomt, mijn indrukken ook in onderdeelen mee te deelen, is mij ook heden niet vergund; maar ik wil althans den schijn van mij afwerpen, alsof ik ze geen verdere belangstelling waardig acht. Het volkomen tegendeel is waar. Wat ge van dezen auteur onder de oogen of ooren krijgt, het brengt u plots in een andere sfeer, in minder dan tijd zijt ge aan alle banaliteit in uw omgeving kortweg ontrukkt, naar de regionen waar zijn voorname geest huist wordt ge opgeheven, los zijt ge van aardischen druk of aantrekkingskracht, en dat stemt u gelukkig voor 't oogenblik en dankbaar in een herinnering, die niet gauw vervliegt; immers de indrukken zijn diep, de loutering die ge ondergaat is grondig. Eén nadeel is er: ge ontgroeit min of meer, ja, eigenlijk heel sterk aan de gewoone; ge wordt moeilijk tegenover het gewone; ge zoudt u er het liefst voor goed aan onttrekken. Wat nood echter? Uw hoogere aspiraties, de verruiming van uw blik, het nieuwe uitzicht naar een eindeloze heerlijkheid, ze zullen U over de “petites misères de la vie”, hoe onaangenaam ook, heen helpen. [...] Diepenbrock's kunst vindt ongetwijfeld zijn oorsprong in het vocale beginsel. Het dichterwoord – de dichterlijke gedachte – hetzij uit eigen, hetzij dat van een ander, heeft de kiem in eigen ziel en

de vrucht die daarvan rijpt, *moet* aan het licht komen. Een wijsgeerig dichterlijke natuur doet een componist geheel natuurlijk niet dan voor schoone woorden, voor schoone gedachten gevoelen. Aan het woord, als in extase gedeclameerd, ontgroeien dan als van zelf de melodieën, die gedragen worden door mooie begeleiding, eigenlijk op zichzelf al weer een samengaan van verschillende melodieën; rhythmisch bovendien de gedachte steunend en verrijkend. Het is eenig zooals bij Diepenbrock voorbijgaande indrukken, die de text maakt, altijd binnen de perken hun reflex vinden, want de stroom van het geheel wordt er nergens en nooit door belemmerd. — In het licht daarvan raad ik nu sterk de kennismaking aan van: *Es war ein alter König*, voor baryton of alt met piano, een ballade van opvallende concinnitas; 2e van *Zij sluimert* (uit *Mathilde, een Sonettenkrans* door Jacques Perk) voor tenoor met klavierbegeleiding (ook met orkest – nog manuscript), 3e twee Sonetten: a. *Kann ich im Busen heisse Wünsche tragen?* voor alt met klavier, b. *Die Liebende schreibt* voor sopraan met klavier, 4e a. *Hinüber wall' ich* (uit Novalis' Hymnen an die Nacht) en b. *Lied der Spinnerin* (uit “Chronika eines fahrenden Schülers” von Clemens Brentano) beide voor sopraan met klavier, en 5e *Deux mélodies* pour soprano avec accompagnement de piano (Poésies de Paul Verlaine), a. *Clair de lune*, b. *Écoutez la chanson bien douce*. Iemand die zich in zijn kunstuitingen vrij dicht bij Diepenbrock bevindt is de componist *Carl Smulders*. Ook zijn werken verdienen onze aandacht en belangstelling zeer. De natuurlijke begaafdheid zoowel in vinding als in bewerking acht ik bij Diepenbrock nog van eenigszins hooger orde.

26 jun 1912 Diepenbrock en zijn vrouw wonen in de Kleine Zaal van het Concertgebouw de uitvoering bij van composities van Catharine van Rennes door een koor van leerlingen van de componiste. Na de pauze worden instrumentale werken van Sem Dresden, Theo Kreiten en Carel Oberstadt uitgevoerd, benevens liederen van Willem Landré, Emile von Brucken Fock, Cato Vetter, Bernard Zweers, Henriette van den Brandeler, Willem Andriessen en Alphons Diepenbrock (*Es was ein alter König*, gezongen door Thom. Denys).

Nieuwe Rotterdamsche Courant, 27 juni 1912:

Thomas Denys heeft met zijn fraaie stem ons doen genieten van een drietal liederen van Willem Andriessen, van het warm getinte *Es war ein alter König* van Alfons Diepenbrock en niet minder van het overbekende *Mijn Eerste* van Zweers.

De Kunst, (N.H. Wolf), 29 juni 1912:

Een liedje van Diepenbrock, als het eenvoudige *Es war ein alter König* van Heine, voelt iedereen mee. Wie kent Heine's gedichten niet, en hoe zijn ze wel internationaal! Ze zijn tot zekere hoogte even Hollandsch als Duitsch. En hoe uiterst eenvoudig heeft Diepenbrock dat op muziek gezet. Géén gezochte melodie, geen ingewikkelde contrapuntatie, neen – doodeenvoudig is het: zoo eenvoudig en zoo natuurlijk als een lied maar kan wezen. En in de prachtig, warme, gevoelvolle voordracht van Thom Denijs, voelde iedereen het dan ook mee.

3 feb 1916 Uitvoering van *Es war ein alter König* en *Kann ich im Busen heisse Wünsche tragen* (RC 55) door Margot Barendrecht en A.B.H. Verhey in Diligentia te 's Gravenhage.

Het Vaderland (A.d.W.[al]), 4 februari 1916:

Om de zwakte van Diepenbrock's (in de laatste tijden meer gezongen) Duitse liederen *Es war ein alter König* en *Kann ich im Busen heisse Wünsche tragen* te bedekken, is veel reddende voordracht en klankschoonheid nodig.

De Residentiebode (S.), 4 februari 1916:

Diepenbrock's *Es war ein alter König* op een tekst van Heine lijkt ons meer knap dan sterk; beter dunkt ons zijn lied *Kann ich im Busen heisse Wünsche tragen*.

17 sep 1919   Uitvoering van *Es war ein alter König* en *Recueillement* (RC 79) in het Stedelijk Museum te Amsterdam op het 4e concert van de Nederlandsche Componisten Vereeniging "De Onafhankelijken" door Anton Sistermans met begeleiding van Hans Franco Mendes. Voorts werken van L.F. Brandts Buys, Hendrik Andriessen en 12 *Symphonische Preludes* van Hans Franco Mendes.

De Telegraaf (Matthijs Vermeulen), 18 september 1919:

Drie universalisten konden 't niet uithouden en gingen heen. De rest werd rumoerig, smoesde, bleef zitten en applaudisseerde. Ja, het duurde lang. [...] Die universalisten en de rest moeten echter niet denken, dat de muziek ongewoon erg was. Wat Ludwig Felix Brandts Buys deed met zijne flauwe gedichtjes was veel erger. [...] En wat Anton Sistermans deed met [...] *Es war ein alter König* en *Recueillement* van Diepenbrock, dat was het ergste. Anton Sistermans zingt met melodramatische overdrijvingen en sleepende ophalen als een bas, die op een feest stukjes voordraagt. Het is een goede stem, doch aan zijne manier van zingen zijn wij hier ontgroeid.

Algemeen Handelsblad (ongesigneerd), 18 september 1919:

Dan twee liederen van Alphons Diepenbrock, drie van Ludwig Felix Brandts Buys. Over die van Diepenbrock – een uit vroeger, een uit later tijd, hoef ik niets te zeggen, ze zijn bekend en hier staat men voor volstrekt gerijpt werk. En die van Brandts Buys bezitten ook de kenmerken van volgroeidheid. Maar de plaatsing van deze liederen op dit programma was een ernstige fout. In hun onpretentieuze genre zijn ze goed, doch het genre viel volmaakt uit den toon van de overige werken, waardoor ze niet tot hun recht kunnen komen; zelfs de rijpe Diepenbrock leek er lukraak tusschen geworpen.

Nieuwe Rotterdamsche Courant ([S.A.M. Bottenheim]), 18 september 1919:

Ludwig Felix Brandts Buys en Alphons Diepenbrock waren als liederencomponisten verzeild geraakt in een programma, dat overigens geheel aan werken van jongeren, gelijk Hendrik Andriessen en Hans Franco Mendes was gewijd. — Het zooveel rijpere talent der ouderen was natuurlijk opmerkelijk, al mochten de gezangen van Brandts Buys niet vrij van conventionaliteit worden genoemd, terwijl Diepenbrock in zijn oeuvre eveneens op belangrijker gezangen kan bogen dan op *Es war ein alter König* of *Recueillement*. — Anton Sistermans, aan het klavier uitnemend bijgestaan door den heer van der Pas, zong een en ander met veel pathos. Het dramatisch accent gaat den maestro-zanger uitstekend af: niettemin zou men nu en dan ook naar wat lyrischer behandeling willen gestreefd zien.